

ieder(in)

Onderwerp : Internetconsultatie Wet van school naar duurzaam werk
Datum : 01-09-2023
Referentie : 23-899
Inlichtingen bij : Vera Meewis V.Meewis@iederin.nl

Geachte Ministeries van OCW en van SZW,

Hartelijk dank voor het voorleggen van de internetconsultatie Wet van school naar duurzaam werk. Bijgaand ontvangen jullie de reactie op deze internetconsultatie van Ieder(in), de landelijke koepelorganisatie voor mensen met een beperking of chronische ziekte.

Samengevat zien wij dat het wetsvoorstel goede elementen bevat. Wij vinden het positief dat er een betere wettelijke aansluiting komt tussen de taken van onderwijsinstellingen en gemeenten (inclusief Doorstroompunt) om jongeren - tot 27 jaar - te begeleiden van school naar werk. Nu gebeurt het nog te vaak dat jongeren, vanwege het gebrek aan aansluiting, geheel uit beeld raken. Wij waarderen het dat loopbaanbegeleiding naar werk door dit voorstel een structureel bekostigde taak wordt van Mbo-instellingen. Wel merken we op dat té veel jongeren met een beperking nu door een negatief bindend studieadvies vroegtijdig moeten stoppen met hun opleiding.

Aan de andere kant zien wij dat, vanuit jongeren met een beperking of chronische ziekte gedacht, dit voorstel jongeren nog te weinig helpt bij een (stapsgewijze en flexibele) route naar duurzaam werk. Naast alle benodigde afspraken tussen ketenpartners over hun momenten van overdracht blijft het in de praktijk een risico dat jongeren met een beperking van het kastje naar de muur gestuurd worden. Wij vinden het daarom belangrijk dat jongeren en ervaringsdeskundigen door ketenpartners actief betrokken worden bij het opstellen van een regionaal programma. Wat werkt volgens hen zelf? Wij vinden het bovendien een gemiste kans dat in het wetsvoorstel geen aandacht is voor de jongeren die vanuit Voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs doorstromen naar de arbeidsmarkt.

Meer in detail vragen wij in onze reactie op de internetconsultatie aandacht voor vijf verbeterpunten:

- Wettelijke grondslag mét financiering ook voor nazorg VSO/Pro
- Doorlopende begeleiding voor een stabiele toekomst
- Jongeren hebben ruimte en flexibiliteit nodig in fase na onderwijs
- Verbinding met zorg en hulpmiddelen is niet geborgd
- Tot slot: Pak discriminatie op grond van beperking aan

Wettelijke grondslag mét financiering ook voor nazorg VSO/Pro

We hadden graag gezien dat de wettelijke grondslag voor nazorg/loopbaanbegeleiding in VSO en praktijkonderwijs meteen was meegenomen in dit wetsvoorstel, met de daarbij horende bekostiging. In het voorstel is momenteel alleen de financiering van de functie van regiocoördinator opgenomen. Wij vinden dit onvoldoende. Een coördinator is immers vooral bezig met het coördineren van begeleiding, terwijl het juist de begeleiding zelf is

die financiering behoeft. De begeleiding naar werk van deze groep jongeren moet goed geregeld worden, zowel via vaste begeleiding op school als via een persoonlijke, leefgebied overstijgende begeleider die gedurende een langere periode 'meeloopt' in het leven van de jongere. Juist de groep jongeren in het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) en praktijkonderwijs (Pro) heeft - intensieve - begeleiding, structuur en soms ook zorg en hulpmiddelen nodig om, met tussenstappen, aan het werk te komen.

Doorlopende begeleiding voor een stabiele toekomst

De overgang van school naar werk, veelal tijdens de overgang van jeugd (18-) naar volwassenheid (18+), is een cruciale fase in het leven van iedere jongere. Voor jongeren met een beperking of chronische ziekte verloopt deze fase om diverse redenen niet soepel.¹ Zij hebben structureel minder kansen op de arbeidsmarkt, kampen vaker met financiële problemen, en werken loont voor hen lang niet altijd. Goede begeleiding tijdens en na het verlaten van het onderwijs is essentieel om ervoor te zorgen dat deze jongeren hun plek in de samenleving vinden via werk, vervolgonderwijs of betekenisvolle dagbesteding.

In theorie is er door de verplichte samenwerking tussen ketenpartners in het wetsvoorstel sprake van een sluitende aanpak, maar het blijft erg ingewikkeld voor een jongere om te weten waar en bij wie hij/zij/hen precies terecht kan voor welke hulp. Naast de eigen wettelijke taken moeten scholen en gemeenten per arbeidsmarktregio afspraken maken over de regionale samenwerking, terwijl de diverse regio-indelingen voor onderwijs en arbeid niet overlappen. Het risico van afschuifgedrag en traagheid door niet lopende afstemming tussen organisaties, met steeds nieuwe aanspreekpunten voor jongeren, is daardoor nog steeds reëel. Een jongere haakt in zo'n proces af, raakt gedemotiveerd en verdwijnt alsnog uit beeld.

Coördinatie en begeleiding gebeurt nu op veel verschillende manieren bij alle ketenpartners uit het wetsvoorstel, maar te weinig integraal op de big 5 leefgebieden: school en werk, inkomen, wonen, support en welzijn.² Begeleiding zou al moeten starten op school vanaf 16 jaar en doorlopen tot 23-27 jaar. Volgend aan de (informatie) behoefte van jongere en ouders/verzorgers, tot het moment dat het leven van de jongere stabiel is op alle leefgebieden.

Om de stap van onderwijs/stage - via tussenstappen - naar duurzaam, lonend werk te kunnen zetten hebben jongeren met een beperking of chronische ziekte behoefte aan eigenaarschap op hun toekomstperspectief. Wij zouden graag zien dat er specifiek voor deze groep jongeren³ voorzien wordt in een persoonlijk budget voor een (levensloop)begeleider voor al deze leefgebieden tegelijk. Iemand die de jongere goed leert kennen en ondersteunt bij het maken van een integraal toekomstplan en dit vertalen in haalbare stapjes. Een vaste persoon die een jongere altijd kan bellen, of die actief naar hem/haar/hen toekomt. Iemand waar de jongere op terug kan vallen. Die jongere en ouders onafhankelijk informeert over hun rechten en mogelijkheden en hen door het ingewikkelde systeem van ketenpartners heen loodst. Deze investering in een

¹ <https://www.nationaleombudsman.nl/professionals/nieuws/nieuwsbericht/2022/wetten-en-regels-hinderen-jongeren-met-een-beperking>

² Zie de tien leidende principes die jongeren zelf belangrijk vinden in hun ondersteuning op weg naar volwassenheid: <https://www.movisie.nl/publicatie/praat-niet-over-ons-zonder-ons>

³ Niet gekoppeld aan onderwijstype, maar voor iedere jongere met een beperking die baat heeft bij deze begeleiding.

doorlopende, vertrouwde persoonlijk begeleider die op maat, daar waar gewenst en nodig, meedenkt en ondersteunt verkleint het risico op uitval werkelijk.

Jongeren hebben ruimte en flexibiliteit nodig in de fase na onderwijs

Er moet ruimte zijn voor jongeren om in de eerste fase na het verlaten van het onderwijs veilig 'op hun bek te gaan' en daardoor te leren wat ze willen en kunnen. Die ruimte vinden wij nu te beperkt. Op veel te jonge leeftijd moeten jongeren uit het VSO en praktijkonderwijs definitief kiezen tussen uitstroom richting een stabiele individuele uitkering (Wajong2015) of werk (beschut werk of banenafspraken). Meer dan de helft van de jongeren die vanuit het VSO uitstromen richting werk of een vervolgopleiding, zit na vijf jaar echter thuis in de bijstand. Een Wajong uitkering aanvragen is dan niet meer mogelijk. Terwijl een Wajong uitkering wel toegang biedt tot dagbesteding en inkomenszekerheid. Andersom is het heel moeilijk om vanuit een Wajong uitkering de stap naar betaald werk te zetten.

Juist in deze levensfase simpel kunnen switchen tussen een gewone baan, een baan via de banenafspraken, beschut werk, werkplekklaren of een plek in de dagbesteding vergroot ontwikkelkansen voor jongeren. Door wet- en regelgeving is dit nu onnodig lastig. Het is tijd dat hier verandering in komt! Als het werken toch (even) niet lukt terug moeten jongeren terug kunnen vallen op de zekerheid van een Wajong uitkering. Dit biedt hen de geruststelling en veiligheid om uit te zoeken wat bij hen past. In het wetsvoorstel missen we de verbinding met het project Simpel Switchen in de Participatieketen,⁴ terwijl daar veel winst te behalen is voor de ontwikkelkansen van jongeren en een stapsgewijze route naar werk. Een doorlopende begeleider kan jongeren ondersteunen om steeds een passende keuze te maken voor de open staande toekomst.

Verbinding met zorg en hulpmiddelen is niet geborgd

We missen in het voorstel de verbinding met zorg en begeleiding en de regionale samenwerking met zorgpartners die nodig is om een stapsgewijze ontwikkeling van jongeren van onderwijs, eventueel via dagbesteding, richting (beschut) werk mogelijk te maken. De zorg maakt in dit wetsvoorstel slechts optioneel onderdeel uit van een regionaal programma. Voor jongeren met een beperking zijn (zorg)voorzieningen, aanpassingen of hulpmiddelen essentieel om goed mee te kunnen draaien. In dit kader missen wij ook de rol van het UWV, die belangrijk is voor werkplekaanpassingen.

Tot slot: Pak discriminatie op grond van beperking aan

Om kansen van jongeren op de arbeidsmarkt structureel te verbeteren missen we als laatste inspanningen, bijvoorbeeld via flankerend beleid, om (stage)discriminatie op grond van beperking op de arbeidsmarkt aan te pakken. In de keten hebben ook werkgevers de verantwoordelijkheid om met een open blik kennis te maken met jongeren met een beperking of ondersteuningsvraag en hen een eerlijke kans te geven.

Churchilllaan 11 - 3527GV Utrecht – Postbus 169 - 3500 AD Utrecht
030 7200 000 – post@iederin.nl – www.iederin.nl

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet/flexibel-wisselen-tussen-uitkering-en-werk>